

YAZDIKLARIMIZ: 205

[ÇORUM](#) © 1998 [Mahmut Selim GÜRSEL](#) , [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International](#) lisansı altında yayınlanmaktadır. CC BY NC SA 4.0

Metin KALYONCU ÇORUMLU 2000'DE YAZDIKLARI

Mahmut Selim GÜRSEL
2026

ISBN

PARA İLE SATILMAZ!

İÇİNDEKİLER

TAKDİM

Mahmut Selim GÜRSEL

Metin KALYONCU

İSKİLİP

YAZMA ESERLERİN KADERİ VE

KÜLTÜR BAKANLIĞIMIZ

**PANAYIR'DAN FESTİVALE "ZAMAN
TÜNELİNDE İSKİLİP KÜLTÜR VE
TANITIM ŞÖLENİ “
İSKİLİP'TE CUMHURİYET
BAYRAMLARI
İSKİLİP’TE TARİHİ ESERLER VE BİZ
İSKİLİP
İSKİLİP'TE HİDİRELLEZ (BİR SABAH
YÜRÜYÜŞÜ)
YAZILI BASILI YAYINLARDA İSKİLİP**

TAKDİM

Bir kitabın doğması, o kitabı yazmaya kalkan kişinin amacına ve bilgi birikimine göre değerlendirilmesi uygun olarak görülmelidir.(1)

Elinizde bulunan bu çalışmanın sizlere ulaşması için günlerini veren bu çabası için şükranlarımı sunarken, bu çalışmada da benim ufacık bir katkımın da bulunması beni bahtiyar etmiştir.

Bu çalışma ile sizlerde bazı bilgileri edinmiş ve faydalanmış olarak uzun yılların birikimlerinden aydınlanacağınızı göreceksiniz. (2)

Bilgi; yazılmadıkça kaybolmaya açık birikimlerdir. Her insan bir kitaptır; onu okumamız gereklidir.(3)

Tanımadığımız ve anlamadığımız kişiler hakkında nasıl kararlar veremezsek; bir çalışmayı da incelemeden, okumadan karar veremeyiz.

Mahmut Selim GÜRSEL

(1) İnsan durup dururken yazmaz. Birikimini başkalarına lazım olur diyerek yazar. Aslında o yazmaz. Ona yazdıran; onu yaratandır!

(2) Kitap okuyan; muhakkak okuduğundan bir bilgi edinir. Yaşamında muhakkak o bilgi kendisine veya etrafına yardım dokunacağını bilmez. Onu yaratan o öğrettiği bilginin yazıya dökülüp başkalarına aktarılacağını bildiğinden o kişiye o kitabı okutur. Bilgi böylece yayılır.

(3) İnancıma göre bizi tek kişiden yarattı. O ilk kişiye bütün ilimleri verdi. Bu ilimler şimdi gen dediğimiz ile hepimize bu bilgiler geçti. Herhangi bir kişi kendi geninde olan bu bilgileri kullanmaya başladıkça bilgileri genişler. BÜTÜN BİLGİLERİ öğreten her insan için belirli bilgiyi genişleterek kullanma yazgısını yazdığı için ancak o bilgiler ile gelişir. "her insan bir kitaptır."

Mahmut Selim GÜRSEL

1947 tarihinde babamın subay olarak bulunduğu Erzurum'da bir at arabasında doğum evine giderken doğmuşum. Babam Eminsü Ali Rıza Gürsel, annem ise Fahriye hanımefendi idi.

İlkokula İskenderun'da başladım. Ankara' da bitirdim. Ankara Yenimahalle Ortaokulunun birinci

sömestrsinde babamın emekli olmasından dolayı 1960 yılında Çorum'a gelince Atatürk Ortaokuluna devam ettim. Babamın "oku da oğlum ceketimi satar seni okuturum" diyerek bana yaptığı nasihatleri ters tepki yaptı, okumuyorum diyerek okulu birinci sınıfta bıraktım.

Marangoz çırağı olarak Azmi Başar ustanın yanına girdim. Askere gidene kadar ustanın yanında çalıştım.

1967 tarihinde askerlik dönüşü, Ankara Emniyet Müdürlüğünde teknisyen olarak göreve başladım. Ortaokulu dışarıdan 2 yılda bitirdim. 1972 tarihinde Polis Memuru olarak Ankara'da çeşitli şubeler ve karakollarda çalıştım. 16 Eylül 1973 tarihinde Selma (Kurşuncu) Hanımefendi ile evlendim.

1978 yılında naklen Çorum İl Halk Kütüphanesine Memur olarak geçtim.

Dışarıdan Çorum Ticaret Lisesini iki yılda bitirdim.

Kendi kendime Osmanlıcayı öğrenmeye uğraştım, Hat sanatı ile biraz ilgilendim 150 ye yakın Ser levham var, Çorum Güzel Sanatlar Galerisinde ve Kütüphane salonlarında bu levhaları sergiledim.

03. 08. 1988 tarihinde İl Halk Kütüphanesi Müdür yardımcılığına atandım. 1990 tarihinde kütüphanelerdeki kitapların tasnifi ile ilgili 10 yıllık bir araştırmamı "Alfabetik Onlu Tasnif Fihristi (Dewey)" kitap haline getirip Kültür Bakanlığına sundum. Kitabımdan Türkiye'deki bütün kütüphanelere dağıtılmak üzere 1000 adet satın aldılar.

1993 yılında Türkiye'deki bütün kütüphanelerde bulunan "El Yazması" kitapların Ankara Milli Kütüphanesine toplanma kararı veren Kültür Bakanlığına karşı Çorumlu hemşerilerimi haber dar ettim, mahalli radyodan ve gazeteler ile parti il Başkanlarını ile Millet Vekilimiz Adnan Türkoğlu ve Belediye Başkanımız rahmetli Turan Kılıççıolu' nun destekleri ile el yazma kitaplarımızın Çorum'da kalmasını sağladım!

Açık öğretim için üniversite sınavlarına girip kazandım. İkinci sınıfta iken 25 Nisan 1994 tarihinde Tatvan Bitlis'e Müdür olarak tayinim çıktı, tayin edildiğim yere gitmeyerek emekliliğimi istedim.

İlkokul sıralarında okuyarak pilot olmanın düşlerini kurardım. Bu hayalim gerçekleşmedi. Şu

anda emekli memurum. Marangozluk, oymacılık, Polis Memurluğu, Memurluk ve idarecilik yaptım. Her çalıştığım meslekte çeşitli önemli olaylar oldu ise de son çalıştığım kurumda bence; en önemli bir hatıramı anlatmak istiyorum: Kütüphanedeki çalışmalarım ve "El Yazması Kitaplar"ın Çorum'da kalması için verdiğim çabalar neticesinde Bitlis Tatvan'a tayin edilme olayım beni çok yıktı. Fakat bu üzüntümün boş olduğunu zamanla gördüm. Rabb'imizin izni ile Hacca gitmek nasip oldu, iki kitap daha yayımladım ve elinizde bulunan bu derginin çıkmasına vesile oldum. Mesleklerin insanlara sağladığı maddi avantaj olarak, evinizi geçindirecek, namerde muhtaç etmeyecek avantajından başka, manevi olarak; sizin yaptığınız işlerle ilgili karşılaştığınız problemleri değerlendirerseniz avantajların neler olabileceğini hayat okulundan öğrenmiş oldum.

Yazı yazmaya beni kimse teşvik etmedi Kütüphane için hazırladığım kitap beni yazmaya teşvik etti. Yazılarım mahalli basında yayımlandı. Yazılarımdan dolayı bir ödül almadım; fakat kitapları ve bu dergi benim için en büyük ödüldür.

İdealim: Çorum'a tam teşekküllü bilgisayar ortamında bir kütüphane kazandırmaktır. Bu idealim yüzünden tayinim çıktı. Yayımlanmış dört çalışmam bulunmaktadır. Bu "Alfabetik Onlu Tasnif Fihristi (Dewey)", Bakanlığa sunulmuş; "Alfabetik Türk ve Yabancı Yazarlar Fihristi" ve "Ne Nerede Başlıklı Arama Fihristi" basım için hazır beklemektedir. Yazılarım daha çok araştırma dalı ile makale türüdür. Tiyatro çalışmalarım, şiir ve hikâye denemelerim bulunmaktadır.

Benim okuyucularıma diyeceklerim şudur ki. Doğru bildiğiniz konuları savunun. Bu savunmanız size belki tepkiler getirecektir. Bu tepkileri inceleyerek doğru olup olmadığını araştırın.

Çalışmalarım: SİTEM:
<https://gurselyayin.com> E-POSTAM:
corumlu2000@gmail.com

Metin KALYONCU

Okumayı çok severdim. Rahmetli annemin anlattığı Türkmen Hikayeleri, Milli Mücadele-de İskilip Olaylarını dinleyerek büyüdüm. Köy, tarım ve hayvancılık işlerinde dolu, dolu yaşadım. Yetim olduğumdan okul seçemedim.

Okuma tutkunu olduğumdan ilkokuldan beri kütüphaneye çok gittiğimden kütüphaneci olmak isterdim. Benden önceki Kütüphane Memuru İrfan Özen yaş haddinden emekli olduğunda bana geldi; boşalan yerine başvurmamı istedi. Böylece devamlı okuyucusu olduğum İskilip Halk Kütüphanesine Memur oldum. İdealim olan bu mesleği Allah'ım bana

nasip etmişti. Kendi binası olmayan kütüphanemiz benim hizmet süremde üç katlı modern bir binaya 2 kadrodan 11 çalışan kadroya kavuştu. Hizmet süremde kütüphanemiz Çorum İli çapında (binası fotokopisi, bilgisayar, yaşlılar bölümü gibi) hizmetleriyle ilklere ulaştı ve bende görevini yapmış bir devlet memuru olarak huzurla emekli oldum.

Otuz sekiz yıllık memuriyet hayatımda sevinçler, üzüntüler yaşadım. Kütüphaneci her seviyedeki okullardan öğrencilerin öğretmeni ve danışmanı olmalıdır. Ben böyle olduğum için, şimdi okumuş, yetişmiş her kademe (memur-esnaf - çiftçi) kişiler "HOCAM" diyorlar, çok güzel bir şey; seviniyorum.

Mesleğim bana okuma, araştırma ve yazma alışkanlığımın artması avantajını verdi. Gençlere öneririm. Yazı ve şiir yazmaya küçükken hevesli idim. Ortaokulda şiir ve arkadaşlarımla ilgili duygu yüklü hatıra defterleri tutardım. Bunlar halâ

mevcuttur. Tarla isimli bir derginin açtığı bir şiir yarışmasına 3 adet şiir göndermişim. Şiirlerimin birisi beğenilmiş yayınlandı ve Şahinkaya Dil isimli bir kişiden teşvik edici bir mektup aldım ilk şiirlerim 1959 da yayımlanan "Çorum'dan Sesler" isimli şiir antolojisiinde, ilk makalelerim ve yazılarım 1970-1973 tarihleri arasında "Bizim İskilip" Gazetesinde yayımlandı.

Yıllardır yazar, dururum. Eserlerin kaynak kişisi olduğum, (Hakkı Şinasi Çoruh, Figen İlter gibi) pek çok yazarlardan aldığım mektup, teşekkür ve dipnotlar ödülleriimdir. İdealim; mutlu bir yuva, dürüst bir yaşam, sevdiğim bir meslek, kendine ve ailesine çevresine faydalı bir evlât, maddi ve manevi kazançlara ulaşmak idi. Şükür Allah'ım beni hepsine kavuşturdu. Herkesi güzel ve faydalı arzularına eriştirsın.

İskilip monografisi olan "Geçmişten Günümüze İskilip" isimli kitap önerim ve çalışmalarım ile uyumlu bir ekip çalışması ile yayımlanmasına muvaffak oldum. Özellikle mahalli konularda (araştırma-tenkit-

öneri) makaleler ile tarih, sanat tarihi, folklorumuzla ilgili yazılar yazıyorum. Şu anda Memleket Gazetesinde ve Çorumlu 2000 Dergisinde yazmaktayım. İnsanlara geçmiş olayların belgelerini aktarıp, bu günün olaylarını düşünmelerini sağlamak istiyorum. Pek çok kaynak taradım, halen tarıyorum. Birkaç değişik konu da hazırlığım var, şiirlerimi bir kitap haline getirmek, ayrıca "İskilipli şairler Antolojisi"ni yayımlamak istiyorum. Demişti.

Metin KALYINCU

Metin Kalyoncu İskilip Kütüphanesi Emekli Müdürü ve İskilip Belediye Başkanlığı da yapan yazarımız 3 Ocak 2026 tahininde vefat etmiş ve 4 Ocak 2026 tarihinde İskilip Şeyh Yavşı camiinde kılınan cenaze namazı kılınarak Mutaflar Mezarlığına defin edilmiştir.

Ailesine Sabır ve Başsağlığı dilerim!

İSKİLİP

Türkiye Coğrafyasının İç Anadolu ile Karadeniz Bölgesinin ayrıldığı hudutlara yakın eski bir yerleşim merkezi olan İskilip ilçesi idari yönden Çorum iline bağlı olup il merkezine 55 km. uzaklıktadır.

Yüz ölçümü 1187 km² dir. Denizden yüksekliği 720 metre olup, merkez nüfusu 20200 kişidir.

Çorum ile Ankara illeri ve çevre ilçelere muntazam olmayan asfalt yollarla bağlıdır İlçenin girişleri bağlık ve bahçelik yeşil doku ile kaplı olup bu bakımdan “Yeşil İskilip” olarak da adı geçmektedir.

Kızıl ırmağa akan suyu bol Meydan ve Akçay derelerinin çevrelerinde ve Yivlik, Çayı,

Erenler, Yazıkıran tepelerinin eteklerinde kurulu şehir merkezinin ortasında Galatlar Devrinden kalma yüksek granit bir tepenin üzenindeki İskilip Kalesi her cihetten görünen bir tarihi eser ve sit alanıdır. Kalede kaya mezarları bulunmaktadır.

1960’lı yıllarda Orman Teşkilatının başlattığı erozyonla mücadele ve ağaçlandırma çalışmaları Yiviik, Kireçdere, Erenler, Yazıkıran, Kesikbaş gibi mevkilerde çok verimli olmuş, seller önlenmiştir. Bu çalışmalar hızı kesilmiş gibi olsa da devam etmektedir. 1981 yılında Atatürk’ün 100. Doğum yılı anısına Belediyemizce başlatılan ağaçlandırma çalışmaları son beş yıldır, hızla ve yeksek düzeyde devam etmektedir. Belediyemizin 100. Yıl Atatürk Parkı ile Vali Mustafa Yıldırım parkı ve Sanayi Sitesi çevre ağaçlandırma çalışmaları halkımızın ve sanayii çalışanlarının istirahat edebileceği çok güzel yeşil alanlar oluşmuştur. Şehrin kuzeyinde bulunan Elmabeii, Beşoluk, Yaylak Yaylası ise gününbirlik ve dış turizmi açısından çok rağbet görmekte ve görülmeye değer güzelliktedir. 1700 metre Teke Dağı, 1650 metre Sakarozu Dağı, 1600 metre Deveci Dağı yüksek dağlarıdır. Kızılırmak

vadisinde Çukurköy, Karlık, Karaburun köylerinin mümbit ekili ovaları bulunmaktadır.

Bölge de en çok tahıl ekilmekte olup, dağ köylerinde baklagil, meyve, sebze üretilmektedir. Süt ve besi hayvanları son yıllarda devlet desteği gelişmiştir. Yazları kurak ve sıcak, kışları ise az yağışlı soğuk geçer.

1402- Ankara Savaşı) savaşta Osmanlılar yenik düştü. Anadolu'da düzen bozuldu. İskilip ve havalisinde ki Tatar Beyleri Timur tarafına geçtiler. Savaş sonrası Yıldırım'ın oğullarından Mehmet Çelebi Osmanlı Devletinin eski düzenini kurmak için birçok savaşlar yaptı. Samsun'u zapt edip bu yöreyi kendisine bağlayıp Bursa'ya dönerken İskilip civarından geçi yordu. Şehre yakın geniş bir ovada kalabalık bir atlı alayına rastlar ve sorar. "Bunlar kimlerdir? " Yapılan araştırmada bu alayın bir düğün alayı olduğu ve İskilip Beyi Samgar ırkından Tatar Beyi Minet Beye tabi olduklarını öğrenirler. Ve "Ben harp ederken Timur'lu bu Tatar Beyleri zevk, sefa peşindeler. Bunları aileleri ile Rumeli'ye nakl ediyorum" diye emir buyurur.

Evliya Çelebi Seyahatnamesinde ve Taçüt Tevarih'te biraz değişik olsa da aynı bilgilere rastlamaktayız.

Minet Bey ve ailesi bu emir üzerine Filibe'nin batısında bulunan Koniş bölgesindeki Tatar Pazarcığına nakledilir. (Hadiseyi değerlendirdiğimizde Mehmet Çelebi'nin ordusu ile Samsun cihetinden AKKIRAN bayırından Şarapçı ovasındaki düğün alayını gördüğü ve sorduğu anlaşıl maktadır.) (İskilip halkı rivayet ettiği gibi Rumeli halkıyla değiştirilememiş, İskilip Beyi oraya sürgün edilmiştir.)

İlçemiz Kastamonu iline bağlı iken Hicri 1310 (1890) tarihinde Amasya Sancağına bağlanmış, bunu takiben kısa bir süre Yozgat, Ankara Sancağına, Cumhuriyet Döneminde ise Çorum'a bağlı bir ilçe olarak idari yapıda yerini almıştır.

İskilip İlçesinin tarih akışı içinde kültürünü incelediğimizde, Etiler, Galatlar, Paflagonyalılar, Romalılar ve Bizanslıların bu bölgede yaşadığı tarihi kalıntılarından anlaşılmaktadır.

Türkler bu bölgeye hakim olmaları üzerine eski ve yeni kültürler gerek tarihteki yapılarında ve

gerekse halkın örf, anane ve yaşantılarında belirgin ve kaynaşmış olarak günümüze kadar gelebilmiştir. Ancak; İskilip Kalesi, Kaya Mezarları ile höyüklerde yapılan incelemelerde ki izler eski Roma ve Bizans hayatını yansıtmaktadır.

İskilip İlçesi, Selçuklular ve özellikle Osmanlılar devrinde ilim yuvası olarak Anadolu'da tanınmıştır. Kamus-u Alem ve Tac'ül Tevarih'in birleştikleri tanımlama da " İskilip bir ziyaretgâh yeridir " diye uzun tasvirler yapıp "İlim ve irfanın burada yükseldiğinden" bahsederler.

Evliya Çelebi; 17. Yüzyıl ortalarında İskilip'e uğramış olup, İskilip'in 150 akçelik şeref kaza olduğunu, şehir kethüdası bulunduğunu ifade etmiştir.

"Kalesi azametli ve muntazamdır. Şehrin girişi bağlı ve bahçeli olup, güzel evleri bulunmaktadır. Bilginleri çoktur. Burası zevk ve havai yeri olmayıp ilim yeridir. 300 Kur'an Hafızı olgun ve necip öğrencileri ile 40 adet ebcet okuyan sipyan mektebi vardır. Ziyaret yerleri çoktur deyip " yetişmiş İskilipli âlimleri övmektedir.

Bu alimler İskilipli Şeyh Muhittin Yavsi, Oğlu Şeyhülislam Ebussuud Efendi, Şeyh

Musluhiddin Aktar (Çakmak Dede), Akşemsettin oğlu Nur'ul Hüda'dan ba hisle bunların Akşemsettin'in halifelerinden olduğunu yazmaktadır. (Seyahatname 3. Cilt.)

1849 yılında İskilip'e gelen ünlü gezgin Fransız V. Cuniet'in Paris'te 1894 yılında basılan "La Turgie d'Asie" isimli eserinin 479. Sayfasında; İskilip'ten söyle bahsetmektedir.

"Şehrin nüfusu 43442 kişidir. Kent içinde 48 Ortodoks ve 10563 Müslüman yaşamaktadır. Şehirde 108 cami, 6 tekke, 6 medrese, 1 konak Belediye Sarayı, 5 kütüphane, 1 Pazar, 510 dükkan, 2 han, 4 hamam, 18 çeşme, 3 fiskiye, 18 tabakhane, 63 un değirmeni, 6 fırın, 10 kahvehane, 1770 konut ile bir Bidayet Mahkemesi, 1 vergi dairesi, iç hizmetler: Telgraf istasyonu, posta şubesi ve sayım bürosu bulunmaktadır" demektedir.

YAZMA ESERLERİN KADERİ VE KÜLTÜR BAKANLIĞIMIZ

Ben 38 yıllık memuriyet süresi neticesinde emekli olmuş bir kütüphane müdürüyüm!

İskilip ve Çorum Hasan Paşa kütüphaneleri Orta Anadolu'da önemli el yazma eserlerin bulunduğu kültür kuruluşlarıdır. İskilip Halk Kütüphanesinde içerisinde "ÜNİK" nüshalar bulunan 529 adet el yazması eser bulunmaktadır. Memuriyetim süresince birkaç defa yazma eserlerin bir merkezde toplanması fikri gündeme getirilmişti. Türkiye çapında yazma eserlerin bulunduğu bölgelerin halkından, kitapseverlerden, bu eylemin fayda ve zararlarını bilimsel bir şekilde

değerlendiren kitap ve kütüphane uzmanlarından sert tepkiler alınca bu düşünceden vazgeçilmişti.

Bu yıl ise; konu yeniden gündeme getirilmiştir. Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulunun 25.04.2000 gün ve 143 sayılı yazıları ekinde Başbakanlığa intikal ettirilen "Türkiye'de Kültür ve Sanatın Geliştirilmesine Yönelik Yasal ve Yönetmelik Önlemlerin Araştırılması" ile ilgili 2000/6 sayılı rapor kütüphanelere acele ve günlük olarak gönderildiğini öğrendim. Konuyu inceledim. Devlet Denetleme Kurulu raporunda çok haklı, ancak Kültür Bakanlığı suçluların telaşı içinde görülüyor. Çünkü ilgili raporun ÖNERİ: 3 bölümünde özet olarak : "Kültür Bakanlığınca Türkiye Yazmaları Toplu Katalogu (TÜLATOK) projesi 1978 yılında uygulamaya konulmuştur. Yapılan hesaplara göre Yurdumuz kütüphanelerinde yaklaşık 600.000 yazma eser bulunmaktadır. TÜLATOK kurulalı 22 yıl geçmiş. 17.877 eser kataloglana bilmiştir. Yani 17.877 el yazması eserin nüfus cüzdanı çıkarılmış, geriye yaklaşık 582.000 adet kimliği bilinmeyen eser kalmış, ilgi beklemektedir.

Çok iyi biliyorum. TÜYATOK'UN ilk Başkanı Rahmetli İsmet PARMAKSIZOĞLU ve Baş Yardımcısı hemşerimiz Sayın Abdullah UYSAL zamanında, (1978) bu işin önemine inanmış 15 hevesli uzman Kütüphaneler Genel Müdürlüğünün Sakarya caddesindeki hizmet binasının bir katında şevkle hizmet veriyorlardı. Bakanlık o zaman işi ciddi tutuyordu. Zamanla bu işin önemi unutuldu. Raporda konu ile ilgili projede sadece 2 kişinin çalıştığı belirtilmektedir. Kültür Bakanlığının ilgisini siz değerlendirin.

Bakanlığın emri Kültür Bakanlığınca 14.06.2000 gün ve 851 sayılı yazı ile kütüphanelere tamim edilmiştir. Gerekli tedbirlerin alınması emredilmiştir. Emir vermek, bir emri aktarmak kolaydır.

Şimdiye kadar acaba; Kültür Bakanlığının Teftiş Kurulunda kütüphanelerimizi çok iyi tanıyan, tecrübeli, eski eserlerin durumlarını değerlendirebilecek, öneriler getirecek usta müfettişlerin bu önemli hizmet için yazma eser olan kütüphanelere gönderildi mi? Yoksa konu 1978 den bu yana savsaklandı mı?

Acaba; İl Kültür Müdürleri sanatsal sadece il bazındaki çalışmalarından zaman ayırarak bu kütüphaneleri ziyaret edip denetlediler mi? Bakanlığın kütüphanelerinde var diye, Başarıları ve eksikleri rapor ettiler mi?

İlimiz Hasan Paşa Kütüphanesi ve İskilip İlçe ilk Kütüphanesinin el yazma eserlerin (TÜYATOK kurulmadan önce) tespit fişleri bu konuda uzman kişilere kütüphane görevlileri tarafından yaptırılmıştı. Hatta bir nev'i katalogu andıran 12 sayfadan müteşekkil detaylı bilgi içeren eser listesi Kültür Bakanlığımıza, Süleymaniye Kütüphanesine gönderilmiş ve araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. İskilip Kütüphanesinde yazma kitaplar çift kilitli odalarda, camekanla kilitli dolaplarda, havadar bir mekanda muhafaza edilmektedir. Demek ki; Milli Kütüphane kadar hizmete amade (hatta oradan daha kolay hizmet sunan) kütüphanelerim vardır. Bunları tespit edilmekten, bir merkeze kitapların toplanması telaşı yersiz ve acele görmekteyiz.

Bulundukları bölgeleri kültür ve turizm bakımından değerlendiren maddi ve manevi kazanç temin eden, ata yadigarı bu vakıf eserleri Ankara'ya

götürmekle ne başarılacak anlamak güç. Çünkü; bu işin sahiplerinde al yapı yok. Yoksa yasak savma gibi Devlet Denetleme Kurulunun emirleri yerine getirilip, bu eserle Milli Kütüphanenin bodrumlarında kaderlerine mi terk edilecek Pek çok sorular aklımıza geliyor.

ÖNERİLERİM:

1- Yazma eserlerin bulunduğu milli ve bütün kütüphaneler iyi bir şekilde denetlenip, bakımsızlık, çalınma vb. hususlarda durum tespiti yapılsın ve yerlerinde değerlendirme için devlet desteği sağlansın.

2- Kültür Bakanlığı kütüphanelerinde atıl olarak da olsa korunan yazma eserlerden

PANAYIR'DAN FESTİVALE "ZAMAN TÜNELİNDE İSKİLİP KÜLTÜR VE TANITIM ŞÖLENİ “

Anadolu'muzun Türkleşmesinden önce de, sonra da tarihte isim yapmış bir yerleşim merkezi olan "İskilip Geleneksel Kültür ve Tanıtım Şöleni"nin 6cısı Eylül ayının 4-6'tuncu günlerinde gerçekleştirildi. Belediyemizin bu gayretli çalışmasını görüp yaşarken, her yıl "Ekonomik" açıdan küçülen tarihi İskilip'i geçmişi ile de düşünmeden edemedim. Birlikte zaman tüneline bir gezinti yapmak istedim.

İskilip (Kırkdilim Savaşı) 1073-1075 tarihinde Çorum yöresinin Danişment Gazi tarafından fethedilmesi sırasında 1074 Eylül ayında gayri Müslimlerin (Rum-Ermeni vb.) elinden alınmış ve bu tarihten itibaren Türk-İslâm

yönetimine geçmiştir. Çorum yöresinde Eylül-Ekim ayları panayır ayıdır. İşte ilçemizin fetih ayı olan her Eylül ayının ilk haftası bu güzel, kutsal anımız için şenlikler yaparak kutlana gelmiştir. Biz bu şenliklerin tanıtım ve ekonomik gelişimleri getirmesini bekliyoruz. Ancak son 15-20 yıldır bu şenlikler kültür etkinlikleri ve eğlence havası ile devam etmiş, ilçemiz ekonomisine umulan faydayı sağlayamamıştır. Oysa bu şenlikler "AVSATAYA" alışverişe yönelik ekonomik ağırlıklı panayır (küçük fuar) ağırlıklı olmalı, ticareti geliştirme, kültür ve tanıtım bir arada yürümelidir. Nedense yıllar önce yapılan panayırlarda çeşitli yazılı yayınlarda tenkit edile gelmiştir. İlgi azlığından şikâyet edilmektedir. Birkaç örnek sunmak istiyorum.

Yıllar önce Osmanlıca Kurtuluş dergisinin 1926 yılında 6'tıncı sayısında Kızılırmak dergisinden alınan ve bir İskilipli yazarın duygularını yansıtan yazı dikkatimi çekmişti.

Tercümesini aktarıyorum;

".....İskilip ve Ticaret İskilip'e gelen bir gezgin önce geldiği zaman gördüğü nispetle ticaretin gerilediğini görür ve bunu itiraf

etmekte zorlanır.Civar şehirlere nispet edildiğind e ekonomi açısından en cansız ve sönük kalan memleket İskilip'tir. Burada üzüler ek belirteyim ki, hayatı iktisadiye (ekonomik hayat) henüz uyanmış ve uyanmak için bile kımıldamamıştır. Acaba bunda ki sebebin görünmeyen yönleri ne olabilir. Memleketin coğrafi konumu mu fena, yoksa para ve iş mi yok? Dört kayanın arasına sıkışmış tepelerin dibinde bir derenin için de yayılıp giden tabii güzellikle ruhu okşayan sevimli memleket pul gibi para ve altın akıtan bir uzuvdan mı yok sundur. (Ticaretten mahrum dur) Maziye göre bu yakınmaların önemi yoktur.

.....Bu günkü idare bu büyük noksanın telafisi için uğraşıyor. Amaç yokluğu kaldırmak az zamanda ticareti azami seviyeye yükseltmektir.

.....İskilip yol gibi mühim bir ticaret vasıtasından mahrumdur. Ancak gelişmemişliğin esası bunlar değildir. Halktaki uyuşukluk ve tembellik yükselmemizin engelidir. Bu da yıpranmış, çürümüş eski zihniyettir. Çorum ve Tosya birer saatlik mesafede olduğu halde onlar gelişmiştir. Çünkü onlarda çalışma, didişme, uğraşma, hayat ve kazanç kaygısı var, bizde ise

usanç ve tembellik uykusu hâkimdir. Mesela; Tosya yeniliğe koşan halkı ile yükselmektedir. Tosya'da yolsuzdur, buna üzülmemektedir.

.....İşte çalışmak gibi asrın biricik vasıtası ticarettir. "Diye yazı devam etmektedir.

Ebus salah Rıfat imzasıyla Tosyalı bir yazar 15 Aralık 1926 tarihinde yazdığı makalesinde Tosya-İskilip arası yolun ticaret için çok önemli olduğunu uzun uzun anlatıp;

".....Tosya'nın buğday ihtiyacının 6 aylık ihtiyacı İskilip'ten karşılanmaktadır. Bu yol açıldığında Çankırı üzerinden alışverişini kesecek olan Tosya bütün ihtiyacını İskilip'ten alacaktır. Tosya hududuna kadar yolunu yapmıştır. Elverir ki İskilip'te kendi hududu içindeki yolunu yapsın." Diye devam etmektedir.

Çorum'da yayınlanan Fikret Gazetesinde yayınlanan bir yazı da ise (Temmuz 1926) ;

".....Tosyalılar İskilip pazarına her hafta gelerek İskilip sanatkarlarının ürettiği malları bala üşüşen arılar misali süpürürler. Uyanık fikirli Tosyalılar ile Yozgat, Ankara, Amasya'dan gelen kervancılarda bu malları ucuz fiyata alıp ticaretini

yapmaktadırlar. Tokat, Zile ve Kayseri'ye kadar İskilip malları götürülmektedir." Denilmektedir.

İskilip'imizin Türk-İslâm idaresine geçişinin 900 yıla varan geçmişinde Eylül ayının ilk haftası şenlikleri daha nice yıllara belediyemizin gayretleriyle devam edecektir.

Ancak, sadece belediyemizin bu şenlikleri yürütmesi, şenliklerden İskilip halkına beklenen ekonomik kazancı sağlamadığını görülmektedir. Bu şenliklere halkımızın tamamının katılımını sağlayacak yöntemi geliştirmekle ola çağı görülmektedir. Başta ilçemizin tüm idari kademeleri, esnaf teşekkülleri, şehir ve köy muhtarları, sosyal dernek ve kuruluşlar bu konuda siyasi düşüncelerini bir tarafa koyan İskilip şenliğinde bütünleşen siyasetimizin bütün temsilcileri, velhasıl ilçede yaşayan, gurbette yaşayan ama İskilipli olan her kesimin temsil edildiği kutlama danışma-yürütme komitesi kurulmalı ve şenlikler İskilip'e daha kazanç sağlayacak konuma getirilmektedir. Şehrimizde 400 yıl önce 3 gün misafir olan Evliya Çelebinin tespiti olan "Halkı Haktan Münzevidir" görüşünü artık çürütmeli, birbirimizi sevmeli,

İskilip'i sevmeli, her çalışmanın İskilip için olduğu görüşü ile tanıtım, kültür ve ticaretimizi yurt çapında geliştirerek dayanışmayı sağlamalıyız. Şölenimize şeref veren Sayın Valimiz ve misafirlerimizi karşılama çok içten ve coşkulu idi. Hele Valimiz Sayın Atıl UZELGÜN Bey Efendinin açılış konuşmasında:" Tarihi dokusu zengin yapılarla süslü ilçenin Misakımilli binası gibi tarihi yapılarına çok önem verildiğini" belirtmesi dikkatimizi çekti ve yüksek ilgileri onarımlar hususundaki ümidimizi güçlendirdi. Şehrimizin güzide parkında açılan geçmişten bu güne fotoğraf sergisinin ziyaretçisi çoktu. Şölen az da olsa

Ankara'daki İskiliplileri ve çevre yörelerinden gelen dostlarla bizleri bir araya getirdi. Gönül ister ki Ankara'daki Vakfımız, Çorum'daki dernek yönetimimiz hemşerilerimizi iş adamlarımızı, bürokratlarımızı bir araya getirip, bu tatil gününde bizleri şenlendiremezler mi idi? Birbirimizi gördüğümüz yerde değil böyle günlerde bir araya gelerek güçlendiremez miyiz? Çocuklarımıza İskilipli olduklarını memlekete getirerek öğretemez

miyiz? Gelecek yıl ki şölene gurbetteki İskiliplileri ve İskilip dostlarını bekliyoruz. Evlerimizde tarhana çorbamız, yün yataklarımız sizleri bekliyor.

Belirlenen şölen programı akışı muntazam olarak konserlerle yarışmalarla, güreşlerle katılanları coşturduğu söylenmekte. Belediyenin bakıma aldığı Dutluk Çayırı er meydanındaki minikler ve şovmen pehlivan güreşlerinden zevkle bahsedilmekte. Güreş ve konser alanındaki pamuk şekerciden, köfteci, kebabçılara kadar kesim memnun, şehir merkezindeki esnaf gayri memnun kazançlarından, her yıl şölenin en güzel bölümü olan toplu sünnetlerin şehir parkından, (zorunlu olduğu söylenmekte) devlet hastanesine alınması da çarşının hareketi bakımından eksiklik olmuştur. Güreşlerde, güreş heyetinin çokluğu tenkit edilmektedir.

İki gece müzik, eğlence ziyafetine koşanlardan, en çok eğlenen ve en çok güzel organize edildiğini komite üyesi bir hanımdan dinlediğimiz, kültür salonunda yapılan bayanlar arası yöre el sanatları ve yemek tatlı yarışması müzik ve eğlence matinesine dönmüş ve hanımlar doyasıya eğlenmişlerdir. Mahalleler arası spor

müsabakaları güzel bir şekilde planlanıp yürütülmüş ve mahalleler arası dostluk ve tanışmayı sağlamıştır. Her yıl yapılan sanatkârlar geçişinin yapılmayışı büyük eksiklik olarak görülmüştür.

Sonuç olarak: Bu şenliklerin halkımızı birleştirici, dışarıdaki İskiliplileri ve çevremizdeki komşuları çekici, ticaret ve tanıtımımızı artırıcı konuma getirilmesi, ana amaç olmalı ve yürütücü belediyemizin yanında herkes yerini almalı ve belediye buna gayret sarf etmelidir.

Bu düşünce ve temennilerle, 6. Şöleni gerçekleştiren belediyemizi kutluyor, 7. şenliklerimize hep birlikte sağlıkla erişmemizi diliyorum

İSKİLİP'TE CUMHURİYET BAYRAMLARI

En büyük Milli Bayramımız 75. Yılında dört gün önceden kutlama şenlikleriyle başladı, televizyonlar ve basın CUMHURİYET için ELELEYİZ diye programlar sunuyor. Bense neden GÖNÜL GÖNÜLE de değiliz diye düşünüyorum.

Aklıma yıllar önce okuduğum, dinlediğim, yaşattığım CUMHURİYET Bayramları geliyor. Bu bayramları sizlerle birlikte anarak gelecek kuşaklara bırakmak istiyorum.

Cumhuriyetimizin kuruluşunun 3. Yılı İskilip gençlerinin yayınladığı KURTULUŞ Dergisinin 31 Ekim 1926 tarihli 14.sayısında "Mebusumuz (Münir Çağıl) ilçemize gelerek Cumhuriyet Bayramına iştirak etmiş, İskilip Muallimler Birliğine 50 lira ve İskilip Himaye-i Etfal Cemiyetine 37 lira vermiş (1 altın 89 kuruş) gençliğin yarının büyükleri olduğuna dair nutuk irat etmiştir. İskilip halkı Milli günümüzün 3.yılını coşkuyla kutlamakla

bahtiyardır." diye yazılıdır."Bayramın ikinci günü Vali Faiz Bey, Kolordu Komutanı Naci Paşa ve maiyeti ilçemize gelerek öğle yemeği yiyip ayrılmışlardır."

Gene aynı derginin 29 Ekim 1927 tarihli 35.sayısının 389. sayfasında "CUMHURİYET Bayramı kasabamızda pek mutantan ve şaşaalı geçti. Bütün daireler, Diyanet Memurları, okullar, cemiyet heyetleri, beldenin tüccarları ve halk merasime iştirak ettiler. Havai fişekler atılmış, Belediye Bandosu Cumhuriyet Marşını çalıyor ve mektep talebeleri marşa iştirak ediyordu. Kaymakam Bey ve gençler nutuk iradından sonra tebrik'at kabul edildi. Bando devamlı vatani marşlar çalıyordu. Kaleden 7 parça top ve Hükümet Konağı önünde 11 tane havai fişek atıldı. Resmigeçit yapıldı. Talebe okullarına gitti. Süslenmiş kasabamızda geceleyin bil umum dükkânlar açıldı, fenerlerle ve bayraklarla süslenmişti. Hele İskilip Himaye-i Etfal Cemiyetinin giydirdiği 100 öğrencinin yeni takım elbiseleriyle pek güzeldi." Diye yazılıdır.

Cumhuriyetimizin 1. Yılında yayımlanan 18 Ekim 1933 tarihli Çorum Vilayet Gazetesinde "İl ve ilçelerde büyük bayrama hazırlandık" diye teferruatlı program verilmektedir. Ve bizim ilk dörtlüğünü dahi söyleyemediğimiz 10. Yıl Marşının tamamını öğrenilmesi tavsiye edilerek yazılmıştır. Bayram 3 gün 3 gece sürecektir. Aynı gazetenin 29 Ekim sayısı ise 16 sayfa çıkmış tamamı Çorum ve İlçelerinde 10. Yılda yapılan işlere ayrılmıştır. Gene aynı gazetenin 1 kasım 1933 tarihli sayısında ise;"Çorum, kaza ve köyleriyle büyük bayramı eşi görülmemiş bir heyecan ve inançla kutlandı "başlığı altında yapılanlar yazılı olup, bu yıl dönümünün anısına

Çorum-İskilip şosesi üzerinde ahşap Kızılırmak köprüsünün büyük onarımının yapıldığı ve İskilip merkezinde ilk defa Sakarya Zaferi İlkokulu binasının üst katında İskilip Ortaokulunun birinci sınıfının hizmete açıldığı " yazılıdır. (Bizde Cumhuriyetimizin 75. Yılında Cumhuriyetimizle aynı yaşta olan tarihi Misakımilli Okulu ve Redif Kışla binalarının yıkımdan kurtarılıp restore edilerek İskilip Gençliğine eğitim hizmetlerinde

kullanılır hale getirilmesini bu yılın anısına ilgililerden bekliyoruz.)

1940'lı ve 1950'li yıllarda Cumhuriyet Bayramlarında ki titizlik, ciddiyet halen gözlerimin önündedir. 10. yılı yaşayan büyüklerimiz kaleden atılan top ve gece yapılan şenlikler için 80kg. barut ve maytap malzemesi kullanıldığını anlatırlar. İlçede bayrak takmayan bina kalmazdı. Takılan bütün bayraklar temiz ve bezden ölçüsüne göre idi. Kirli, soluk, kağıt ve naylon bayrak takılmazdı. Kimin haddine Belediye Zabıtaları Ömer Parpucu ve Mustafa Gügükçü hiç affetmez, hemen ceza yazarlardı. Hükümet, Belediye ve diğer dairelerin önlerine takı zaferler kurulur, bayrak, Atatürk resmi ve çiçeklerle süslenirdi. Dini bayramlarda olduğu gibi en yeni elbiselerimizi giyer bayram yerine koşardık. Bayram kutlamaları ve resmi geçit bitmeden dükkanlar açılmaz, esnaf bayrama iştirak eder, milli coşkuyu hep birlikte tadardık. Halkevinin arkasında ki sahada gençlerin spor karşılaşmalarını ve bazı bayramlarda da tel üzerindeki cambazı, gülünç giysili, kırmızı yüzlü, havuç burunlu palyaçoğu izlerdik. Bayram geceleri Belediye Bandosu ile Milli marşlar söyleyen fener

alaylı gençlerle yürür, avazımız çıktıkça biz de marş söylerdik. Hele, Tosömarın Şükrü amcanın Belediye namına yaptığı, gök fişeği, yer bombası, ateş atı, çarkıfelek gibi maytaplı ışıklı gösterilerde fişek atan, ışık ve renkli maytap alevleri saçan yapma atın içinde yanar gibi koşan Kuruçaylı rahmetli Bahri dayıyı hayretle izlerdik. Kaymakamlığın tertip ettiği Cumhuriyet balolarında gramofonda çalınan müzikle halk ve Memurin coşar, Cumhuriyetin erdemi hakkında nutuklar söylenirdi.

1961 yılında Belediye Baş Kâtibi ve İskilip Spor Kulübü Başkan Yardımcısı olarak Cumhuriyet Bayramına katılmıştım. Buğday Pazarın da (şimdiki Belediye önünde) süslenmiş alanda Kaymakam ve Belediye Başkanımız Abdüllatif Evrenselin siyah smokini papyon kravatı ve çizgili yeleği elinde siyah resmi bir melon şapkası ile Devlet vakar ve azametini, Cumhuriyetin halka saygınlığını hissettirerek gür sesi ile her oku lun bayrak ve flamasının önünde durarak, halkın arasına girerek bayramımızı kutlamasını unutamıyorum! 1970'li yıllarda bayram

programlarının uygulanışında ki titiz ve dikkatli tutumu ile Kaymakam Ahmet Refik Tekerek, köy şehir halkımızın bayramlara katılımını sağlamıştı.

Bayram günleri Karadağlı, Kör hafız, Ahmet Çavuş, Sinek Usta, Giritlioğlu İsmail Efendilerin bando mızıkacı ekibi şehrimizin çeşitli semtlerinde ve parklarımızda serhat türküleri ile Milli marşlarımızı pek güzel çalarak halkı coştururlardı. Hepsine de rahmetler ve saygı duyuyorum, şimdi ki görevliler İskilip'te bir bando kuramazlar mı diye düşünüyorum.

Cumhuriyetin ilk yıllarında ki coşku giderek zayıflıyor, görüyoruz. Demek ki, kutsal Cumhuriyetimizin nasıl kurulup, güzel Yurdumuzu bu günlere nasıl geldiğini anlatamıyoruz, eksiklik burada, bu güzel günleri bize hediye edenleri, başta Cumhuriyetimizin kurucusu ATATÜRK ve silah arkadaşları atalarımızın ruhlarını üzme ye hakkımız yok. Milli Mücadele Tarihini, hiçbir tarihi yanlışla yer vermeyen Büyük Nutuk'u okumalı çarıktan iskarpine, sabandan-traktöre, plaktan- bilgisayara

nasıl geldiğimizi bıkmadan, usanmadan anlatılmalıdır. Kan, can, gözyaşı, yokluk harcı, atalarımızın, şehitlerimizin inanç ve fedakârlığı ile birleşti TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİ KURULDU. Bu refah, özgürlük, huzur ve insanca yaşama sisteminin kurulduğu büyük bayramı bilinçli bir şekilde kutlamalıyız.

Cumhuriyetimizin yıkılması için didinen, iç ve dış düşmanlara karşı uyanık ve bilinçli, birlik ve beraberlik içinde olmalıyız. Ulu Önder ATATÜRK'ÜN Türk gençliğine emanet ettiği Cumhuriyetimizin maddi ve manevi açıdan büyüyerek nice yüzlerce yıla erişmesini candan diliyorum.

önce yapılan çeşmeler ile gene o zamanlarda
Ulaştepe Mahallesi Kocaçeşme semtinden aynı

İSKİLİP'TE TARİHİ ESERLER VE BİZ

Anadolu'muzun tarihi ilçelerinden olan
İskilip atalarımızın halkımızın hizmeti için
yaptırdığı pek çok tarihi esere sahiptir.

Bunların çoğu zamanın yıpratması ve
özellikle insanların ilgisizliği yüzünden bakımsız
bir haldedir. Bazıları ise şanslı olup halkımızın ve
belediyemizin ilgisini çekmiş olup bakımlı olarak
hizmet vermektedir.

İlçe merkezinde bulunan 34 adet cami
binasının yaklaşık 20 adedi 100 ila 500 yıllıktır.
Ayrıca 1800'lü yıllarda Kızımoğlu diye anılan
Sakarya Mahallesinin kuzey doğusunda ki tepeden
kaynağından getirilip şehrin sekiz semtine dağıtılan
Hacı Ali isimli hayırseverin bizlere hediye ettiği
Hacı Ali içme suyunun 200 yıla yakın bir zaman

mahalle halkına getirilen Taslı çeşmeleri taş yontu sanatının şaheserleridir.

1910 - 1920 yılları arasında yapılmış Türk Sanatı Taş işçiliğinin çok güzel örneklerinden Redif Kışlası ve Misak-ı Milli Okulu yaşam savaşı vermektedir. Galatlar zamanından kalma İskilip Kalesi ise 1980'li yıllarında hemşerimiz o zamanki İl Kültür Müdürü sevgili Ahmet Ertekin Bey ve ekibinin gayretleriyle esaslı bir onarımdan geçirilmiş, çok az bir eksiği kalmıştır.

Atamız Şeyh Yavsi ve oğlu Ebussuud Efendinin halkımızın temizliği için yaptırıp hediye ettiği çifte hamam Belediyemizin titiz ve dikkatli bakımı ve onarımı ile bizlere hizmetine devam etmektedir. Şeyh Yavsi Camii önündeki 500 yıllık Karaağaç (kurumuştur) ve yenice köyündeki 2 adet sakız ağacı "Anıt" ağaçlardır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü, Kültür Bakanlığı, Belediyemiz ve hayırsever halkımız ile Anadolu'da bir kent isimli eserin sahibi Figen İlter gibi ilim erbabı zaman zaman ilçemizdeki bu eserlerle ilgilenmişlerdir. İlgi devam etmektedir.

Demek ki; bu eserler "Korunması Gereken Kültür ve Tabiat Varlıklarıdır" ve bunların korunması, yaşatılması için 2863 ve 3386 sayılı Kanunlar yürürlükte olup, istenildiğinde uygulanmaktadır. Bu Kanunların uygulanması için en son çalışma 1993 yılında Kültür Bakanlığımızın temsilcisi Kütüphane Müdürlüğümüz ile Belediyemizin müşterek çalışması olmuştur. İlçemizdeki tarihi ve sanatsal niteliğe haiz cami, okul, kale, çeşme, hamam gibi yapılar yerinde görülüp tespit tutanağı geçirilmiş, bu tutanak Belediye Başkanlığına ve Tapu Sicil Müdürlüğüne 14/5/1993 gün ve 130 sayılı yazı ile gönderilerek, "Belediyece imar çalışmalarında korunması için

Tapu Müdürlüğünce de tapu kütük beyanları hanesine 'Koruma' şerhi yazılması" için ayrıca İl Makamına da aynı gün ve 131 sayılı yazı ile gereği için yazılmıştır. Bu tespitte 41 adet dini, eğitim ve kültürel eser belirlenmiştir.

İlçemizde bilhassa dini yapılar hayırsever halkımızca ve Vakıflar Genel Müdürlüğünce, hamam, içme suyu hat ve çeşmeleri, camilerin çevre düzenlemeleri Belediyemizce yaptırılmaktadır.

Ancak; mülkiyeti Hazineye, tasarrufu Milli Eğitime verilen tarihi Misak-ı Milli Okulu ve Redif Kışla binası (Lise Kültür Salonu) ilgisizlik yüzünden yıkılmaya terk edilmiştir. Bir önceki ve şimdiki Valilerimize ve İl Milli Eğitim teşkilatına ısrarla başvurularımız çok olumlu karşılandığı halkımıza müjde verdiğimiz halde (4-5 yıldır) bu ata yadigârı Türk taş yontu sanatının şaheseri olan ve İskilip Eğitiminin büyük bir ihtiyacını giderebilecek bu iki bina, verilen Devlet sözlerine rağmen, kuralcı, tutucu ve beceriksiz bürokratik engeller aşılıp iki bina onarılamamıştır. Bu beceriksizliğimizden o binaları gördükçe atalarımızın ruhları önünde şahsen utanıyor ve çok

üzülüyorum. İnşallah bu serzenişlerim Sayın Valimiz bilhassa Milli Eğitim yetkililerimizin dikkatini çeker, harekete geçirir.

Son beş yıldır, Belediyemiz tarihi ve kül türel eserlerimize çok olumlu bakmakta ve iş üretmektedir. Okul bahçelerine taş döşenerek öğrencileri çamurdan kurtarmış, Şeyh Yavsi Camii ve çevresi ile Gül Baba, Hacı Karani mezarlıklarına yapılan hizmetler çok güzel olup görülmeye değerdir.

Son durağımızı mezarlıklarımızın tamamının planlı ihya edilmesi, muntazam akımları için (mazeretleri bertaraf edip) Belediye Mezarlıklar ve Fidanlık Müdürlüğü kurulmalıdır.

Ayrıca Belediye önünde muhafaza edilen tarihi eserlerin ve yeni buluntuların (taşların) şehrin çeşitli ve uygun mahallerinde açık hava müzeleri gibi üzerlerine açıklayıcı levhalar konularak muhafaza edilmesi ve görüşe açılmasının uygun olacağını düşünüyorum.

Ata yadigârı, insanların hizmeti için el emeği, göz nuru ile yapılmış tarihi eserlerimize sahip çıkmalıyız. Belediyemiz şehrimizin tarihi dokusuna uygun çeşmeler yapma gayreti içinde iken, Sakarya

Mahallesi okul karşısındaki Hacı Ali Suyu çeşmesinin hali içler acısı, taşı aşkla yontan, şekil verip süsleyen, aynalı, oymalı, kitabeli çeşme ve daha birkaç tanesi beton mozaikle kaplanıp, boyaları perişan edilip, güzelleştiriyorum derken çirkinleştirilmiştir.

Bu yakın zamandadır. Geçmişten günümüze İskilip adlı kitapta yayınladığımız fotoğraf albümünde aşağı Taslı Çeşmesinin 1930'lu yıllarındaki görüntüsüne bir bakınız, birde bu günkü görüntüsüne bir bakınız. Bunları iyi niyetle yaptığınızı kabul etsek bile, zayi olan eserdir. Bu gibi işler erbabına, yetkililere başvurarak yapılır. Bu bilgisizce yapılan sözde onarımlar, o mahallenin sakinlerince hemen durdurulmalı, Kaymakamlığı ve Belediyeye durum bildirilmelidir.

Elbette ki bizler ata yadigârı bu eserleri aslına uygun şekilde korumakla, yaşatmakla görevliyiz. Bu görevimizi yaparken, hayırseverliliğimizi yerine getirirken önce Kaymakamlık, Belediye, Vakıflar, Kültür teşkilatına başvurmalıyız. Tarihi eser gelişigüzel malzeme ve işçilikle onarılamaz. Bizler

atalarımızın bize bıraktığı eserleri nasıl korur, onlara nasıl bakarsak, bizim bıraktıklarımıza da bizden sonraki nesil öyle bakar.

Geçmişimizin mührü olan tarihi eserlerimize sahip çıkmak bizlere düşer diyor, saygılar sunuyorum.

İSKİLİP'TE HİDİRELLEZ (BİR SABAH YÜRÜYÜŞÜ)

Şükürler olsun; bu yılda 1 Mayıs kazasız belasız geçti.

Küçüklüğümüzde 1940'lı yıllarda ve gençliğimizde 1950'li yıllarda. "Bahar Bayramı"ı iştihakla beklerdik. Ne kadar güzel olurdu. Herkes kırlara koşardı büyük şehirlerin meydanlarında kan dökülmezdi, sokaklarda saçma sapan sloganlar atılmazdı, halk huzursuz edilmezdi. Polise, askere saygı çok yüksekti. İşte bunun için bu yılın 1 Mayısı için şükrediyorum. Ve gelecek Bahar Bayramının huzur, bereket ve sevinçle kutlanmasını diliyorum. Yaşadığım her an, her gün, ay, yıl ve yıllar için Yüce Yaratanımıza sonsuz minnetimi sunuyorum.

"Şükürler olsun Tanrım!

İnsan yaratılmışım.

Şükürler olsun Tanrım!

Akl ile donatılmışım"

Diye mırıldanıyorum.5-6 Mayıs Hıdırellez (Hızır-İlyas) günleri. Bahar bitiyor, yaz ayları başlıyor. Takvimlere göre böyle ama bu yıl her yıl olduğu gibi bölgemizde bayağı soğuk yaptı. Sobalarını yakmayanlar hemen ateşledi, yünlüler tekrar giyildi.

Çarşıda, yolda, cami önlerinde "İnşallah bu yıl cevizlerimizi soğuk vurmaz" diye temennide bulunuyoruz.

İskilip'te bahar çiçeklerle devam ediyor. Bedri Rahmi Eyüpoğlu'nun "Karadut" şiirinde (İskilip'te yazdığı) Çatalkara, Çakırcımbıt, Çatalpözü üzümleri yaprak açtı, salkımlar gözükmeye başladı. "Soğuk karsalamasa" diye düşünüyoruz.

Güneyde: Abduliçi, Kayacık, Ova, Şerbetli, Kadıyönü gibi semtlerde ağaçlar meyveye döndü. Kuzeyde: Uludere, Kireçdere, Ona çağzı gibi yüksek yerlerde ise Kabakbastı, Misket, Tergöynek ve diğer elmalar ile ayvalar çiçeklenmeye devam ediyor. Sabah yürüyüşlerini namazdan çıkınca Tosya Yolu boyunca yapıyorum. O saatlerde bol

oksijeni ciğerlerine doldurmak, misk gibi çiçek kokularını hissetmek, eksos kokularından ırak, gürültüsüz, sessizliğin sesini duymak isteyen birkaç sağlık yürüyüşçüsüne rastlıyorum. Pazar başı Köprüsünde kısa bir an mola verip, Yalak Yaylasının taze kar suları ile coşup, çay taşlarını yalayıp adeta öperek muttarit bir melodi mırıldanarak Kızılıрмаğa kavuşmak için adeta koşan Meydan Çayının berrak sularını seyrediyorum. Çay boyunca iki taraflı dikilmiş "Bahar gelip Meydan Çayı coşunca, Bağın, bahçen güzellenir İskilip."

Şiirini mırıldanıyor, şair Şenses'i düşünüyorum. Dallarını beceriksiz bir berberin tıraşına (budamasına) kızgın çınarların şekilsiz, kuşsuz, sesiz haline bakıyor; üzülüyorum. Pazarbaşından sonra yeşil doku bütün sıklığı ve güzelliği ile gözlerimi okşuyor. Yeni uyanan birkaç bülbül birbirlerine anlatılmaz hoşlukla şarkılar söylüyor. Bir ağaçkakan kanatlarını gererek sağa sola bakıyor. Kireç deresine kadar bu güzellikler içinde, ciğerlerimde temiz hava, duygu yüklü yürüyüp geri dönüyorum. Mutaflar Sokağın başında bir gurup hanımlar mayalı saçlarını almış,

Hıdırellezi kutlamak için "ERENLER" tepesindeki Kırkkızlar mesire yerine ziyarete gittiklerini görüyorum. Baharın bereketini, ibadet ederek kutlayacaklar. Elmabeli'ne, Boşluk ve Deveci'ye vasıtalar gidecek, sevgi, sevinç baharın güzelliği ile artacak, yenecek, yedirilecek, oyunlar oynayacak, dualar edilecek ve baharın bereketinin, yaza ürün bereketine taşınması için güzel sözler söylenecek.

Baharla, güzelliklerin, huzurun, bereketin hep birlikte paylaşılmasını Yeşil İskilip'te ve Yurdumuzda nice baharlara ermesini diliyorum.

YAZILI BASILI YAYINLARDA İSKİLİP

Sayın okuyucularım!

Yeni bir yazı dizisine başlıyorum. Sizlere yazılı ve basılı yayınlar ile yaşayan gerçek kişilerin ifadelerinden tespit ettiğim olayları " Geçmişte İskilip Havadisleri " olarak sunmaya çalışacağım.

Bir süre 1 Nisan 1926 tarihinden, 1 Haziran 1928 tarihine kadar 42 sayı 440 sayfa olarak İskilip Muallimler Birliği tarafından yayınlanan "KURTULUŞ YOLU" dergisinden seçmeleri, bu seriyi takibinde çevremizde (Çorum ili) ve yurdumuz çapında İskilip'le ilgili bulabildiğim (yılların çalışması sonucu) her türlü bilgiyi sizlere, gelecek kuşaklara aktarmayı istiyorum. İnşallah yararlı olurum.

Derginin adı: KURTULUŞ YOLU İskilip Muallimler Birliği tarafından 15 günde bir çıkartılır. İctimai-Fenni-Mesleki Halk Mecmuası-Halkın yararına ilanlar parasız, sair ilanların her

satırından 5 kuruş alınır. (Dergi Arap harfli Osmanlıca olup olabildiğince günün lisanına çevrilmiştir .)

1 Nisan 1926 Cilt 1 sayı 1

Mesul Müdür: Cemal

Birinci sayfada: Köy Yatılı Mektepleri (Köylümüzün kurtuluş çareleri.

Beşinci sayfada: Tarihten Sayfalar 4 Kurt isimli makale Asım Yazgan tarafından kaleme alınmış- Osmanlıyı Yıkan Dahili Hastalıklar (Yeniçeri-Endurun-Saray-Medrese) olarak 5 sayı devam eden makale.

Altıncı sayfada: Köylümüze Ait 2 Dert Bir Söz başlıklı makale, mutagallibe (istimsar edici - menfaatperest) tehlikesinden bahsediyor. Onuncu Sayfada: Türkün İctimai Yaraları Araz ve Tedavileri başlıklı; Rıfat Rahmi (Arıncı) tarafından yazılmış, Milli duygulu bir yazı bulunmakta.

On üçüncü sayfada: İçki ve Fanalıkları başlıkla Dr. Faik tarafından bahseden yazısı.

On dördüncü sayfada: Dağ Köylerimize Müjde başlıklı kaza havadisleri yazısında Çorum Valisinin en fakir bölgemiz olan Evlik Vakıf

arazilerinin değerlendirilmesi ile o bölgeye yatılı okul açılması hakkında bir yazı

On beşinci sayfada: 1926 yılı Belediye Bütçesinin görüşülmesinde mekteplerdeki fakir ve yetim talebelerin elbise ve öğrenim ihtiyaçlarının karşılanması için 400 liralık bir yatırımın kabulü için verilen takrir uzun görüşmeler neticesinde yardım ekseriyetle Belediye Reisinin 1 rey muhalefetine rağmen 300 lira yardım kabul edilmiştir. Dergimiz şehit ve yetimleri adına teşekkür eder. Gene Belediye Bütçesinden KURTULUŞ YOLU Dergisinin intişarı (yayını) için konulan 100 lira yardıma teşekkür yazısı bulunmaktadır. Birlikte Faaliyet başlıklı havadiste: "İskilip Muallimler Birliğince 50 liralık okul malzemesi dağıtılmış, 30 kız, 110 erkek öğrenciye takım elbise giydirilmiştir. Birliğin bütçesine Kastamonu ve Çorum Ziraat Mekteplerinde ve bazı yetimhanelerde tahsilde bulunan talebelere yardım olarak 52 liralık tahsisat konulmuştur. Diye bilgi verilmektedir.

Bu sayının son yaprağında çocuklarımızın fikren gelişmesi için riya ve matematikle ilgili bulmaca yapılmıştır. Bu bulmacada "1'den 9'a

kadar rakamları öyle kullanın ki, yatay düşey ve köşegen olarak hesap edildiğinde mecmu (toplamı) 15 olsun.

Bu bulmacayı çözenlerin hediyesi 1 aylık dergi abonesi olup dergide isimleri yayınlanacaktır. 1.den 20'ciye kadar yirmi kişiye.

Derginin adı: Kurtuluş Yolu-Türkün Yoludur İskilip Muallimler Birliği tarafından 15 günde bir çıkarılır.

Cilt 1,Sayı:2 Tarih 15 Nisan 1926

Birinci sayfada: çerçeve içinde "Ramazan Bayramı Tebriki" ve Kurtuluş Yolu'nun teşekkürü, " Şükran Borçları, intişarımız münasebetiyle tebrikatta bulunan refiklerimize arz-ı şükran ederiz"

İkinci sayfada: "Türk Harfleri İnkılabı hakkında bir yazı ve devamında Kaza-İskilip-Havadisleri bölümünde: Kaza ve Nahiye bütçesinin tatbik olunmak üzere Vilayetten tasdik edilerek iade olunduğu öğrenilmiştir. Belediye bütçesi evvelki yıl 10 bin küsur lira iken bu sene (1926) 16.363 lira olarak kabul olunmuştur. Kaza Dispanseri (Şeyh Yavsi camii batı cihetinde) ve

memleket eczanesi (Camii Kebir güney batı cephesi bitişiğinde) için mühim miktarda tahsisat ayrılmıştır. Geçen sene Belediye önünde yıkılan baykuş yuvalarından açılan arsa ile meydanın tanzimi ve mükemmel bir havuz inşasının yapılması, Belediyeden Hükümet Konağı binasına telefon hattı tesisatının çektilmesi için gerekli meblağ konulmuştur. Memleketin en şerefli mahallesinde olup, köhneliğiyle her an yangın tehlikesi arz eden demircilerin Hacı Karani önünde Belediye tarafından yaptırılacak dükkanlara nakli, her mıntıkanın temizliği için muvazzaf arabalı tanzifat (temizlik) ameleleri temini, memleketin imarı için kıymetli tahsisat konulmuştur.

20 mahallede, 11525 nüfus taşıyan Kazanın elektrikle tenviri (aydınlatılması) ile pavyon tarzında derhal bir sıhhi umumhane (genelev) inşası yapılarak, gençliği frengi gibi bulaşık hastalıklardan korumak, kadın oynatmak gibi içtimai bir kangreni (yarayı) tedaviye karar veren Belediye Reisi Ahmet Beye ve Heyet-i Muhteremeye (Belediye Meclisine) gençlik peşin şükranlarını takdimi borç bilir.

Bütçenin tatbikinde memleket muvaffakiyetler temenni eder." Denilmektedir.

Yirmi üçüncü sayfa: "İnkılâpta Türk Köylüsünün görevlerinden" Bahsedilmektedir

Otuzuncu sayfada ise: "Yeni senenin yol işlerinden bahsedilmekte. Altı yüz senelik Saltanat Devrinin İskilip'e kazandırdığı yolu geçen sene Cumhuriyet İdaresinin kudret kâr Yol Kanunu kazandırdı. Atmış dört kilometrelik sarp ve çetin dağlardan geçen Vilayet (Çorum-İskilip) yolunun tesviyesi halkımızın gece, gündüz kazmasıyla, davuluyla, zurnasıyla ve tam bir yol seferberliği yaparak tamamlanmıştır. Açılış merasimi Harami Eteklerinde büyük bir coşku ile yapılmıştır. İskilip Halkı; bu yola kavuşunca 3 adet otomobil alıp işletmeye karar verdi. Halkımızın bu büyük mesaisinin mükâfatı olarak yıllardır sokaklarda duyulan araba tıkırtıları yerine medeniye-tin hayat getiren düdüğünü duydu. (ilk otomobil İskilip sokaklarına girdi)

Halkımız bu yüce yol hizmetini benimsemiş, bu yıl 8098 kişi bedenlen ve 10000 kişi nakten üzerine düşen vatan görevini yapmak için başvurmuşlardır. Her mükellef 8 gün çalışacak,

kurulacak ekiplerin bir kısmı Çorum yolunun tersimatını ikmal ederken, diğer kısımları ise İskilip için hayati ve iktisadi bir kıymeti haiz en mühim yol olan Tosya Yolunun tesviyesinde çalışacaktır. " (Bu yazı Kaymakam Baha Koldaş'a teşekkür ederiz yazısıdır).

Otuz birinci sayfada: "Muzur (zararlı) Hayvanların İtlafı (yok edilmesi) konusunda 1925 yılında önemli zirai istatistiğe göre; 5502 karga ile 281 yaban domuzu ve 20 kurt öldürülmüştür. Görevi yapan 8 mahalle ve 77 köy dışında kalanlar nakdi ceza ile cezalandırılmıştır" Denilmekte.

Kırk beşince sayfada ise: " Muallimler Birliğinin Ramazan Bayramı öncesi 111 erkek ve 28 kız talebeye birer kat elbise ve şapka giydirilip sevindirdiği "Yazılmaktadır. Not: Tercümede yardımcı olan sevgili Sabri Üre ve Faik Şahinbaş' Hocaefendilere teşek-kür ederim. M. Kalyoncu

Dergini adı:"Kurtuluş Yolu Türklük Yoludur"

Cilt 1,sayı:3 Tarih 30 Nisan 1926
Dili Osmanlıca

Bu sayının kapağında Mebus Münir (ÇAĞIL) Beyin resmi vardır.

Dikkatimi bu sayıda İskilip'te ziraat çalışmalarına ait 63 ve 65. Sayfalardaki yazı çekti. Ancak; 47. Sayfadaki bir haberi size duyurmadan geçemeyeceğim.

Sayfa 47'de Kaymakam Bahaüddin (Baha Koldaş) Beyin tavsiyeleri üzerine İskilip kazasına bağlı, İğdeli, Ferhatlı, Kertme, Beyan köyü, Taytak, Hacıahmet Deresi, Aşılı Armut köylerinden THK İskilip Şubesinden "Tayyare" alıp Kahraman Türk Ordusuna verilmek üzere bağış kampanyası başlatılmıştır,(bu kampanyanın neticesinde İskilip-Köylü Tayyaresi alınacaktır, konu ileride detayları ile çeşitli belgelerden toplu olarak sunulacaktır)

63 ve 65 sayfalarında; "Kazamızı Bilelim" başlıklı yazıda:"Gün doğusundan Kibleye dolanan yoldan İskilib'e giren bir yolcu ilk görüşte burasının ziraat teki mevki ve ehemmiyeti anlayamaz. Daha fazla keresteci esnaf ve sanatkar olduğunu sanır. Lakin kible ve batı cihetine doğru gittikçe sonu görülmeyen Kızılırmak Vadisinin genişliğine ve enliliğine bakıp, burasının ziraat ten başka bir işle uğraşmadığı düşüncesi ağır basar. 4500 km2 lik

koskoca bir sahaya,20 mahalle,137 köyde 50 bin nüfusa sahip İskilip 5000 çiftçi ailesini barındırıyor ve doyuruyor.

Bundan başka, 50 kadar büyük çiftlik mevcuttur. Kazamızın bugünkü haliyle ekilmeye biçilmeye yarayan 1 milyon dönümden fazla ekilebilir arazisi, bir o kadar da mera ve ormanları vardır. Ancak bu arazilerin 300 dönümü fenne uygun ekilebiliyor. Yeni pulluklarla, Cumhuriyetin geliştirdiği fenni ziraata uyularak ekilse bile 3-5 veren arazilerimizden bire 10 almak mümkün olacaktır. İskilib'e bir ziraatçı gözüyle bakacak olursak, hububat, bakliyat, sebze, meyve, bağ, orman ve maden bölgelerine ayrılmış olduğunu görürüz.

Öte geçeden Kızıilveran (Uğurludağ) nahiyesinden, Asma (Bayat) Tepesi ve Karaburun Köprüsü arasındaki Irmak Vadisi hububat ziraatine elverişlidir. Bu araziler aynı zamanda "Pamuk" ekim sahasıdır. Geçen sene İskilip ve Çorum arazilerine 3000 dönüm pamuk ekilmiştir. Sipahi köyünden Çatağa doğru akıp giden Çomu Çayı Vadisi mısır ve sebze mıntıkasıdır. Bayat, Kayı,

Derinözü, Karaören arazisi nohut, mercimek, fasulye. Satıyüzü, Delice, Bayat, Çayköyü, Kayaagzı, Karaviran arazileri her türlü sebze ve meyve ziraat ine elverişli olup, yemyeşil ve bereketlidir.

Bundan başka halkımıza (Karabek) na hiyesi denilen Başmakçı, İbik, Karveran mıntıkalarında da geçen yıl 1500 dönüm haşaş, kenevir ve Çatak köyümüze geçen yıl 100 dönüm pirinç ziraatı yapılmıştır. Karatepe, Çatalöbe, Kösedagı, Kisekulu, İbikdağı, Serçeli, Deveci gibi karlı ve ormanlık mıntıklarda ziraat yok değildir. Ekilen hububat bölge halkına yetmez. Kerestecilik, el sanatları kağnı gibi ziraat aletleri yapımı ile uğraşan köylü, bu bölgelerde tutunmak için fenni kurallara uygun olarak çok çalışmaktadır. Bölgeler arası mahsul mübadelesi daha iyi şekle sokulmalıdır.

Türk varlığı ve Türk'ün yaşaması için hepimizin durmadan, dinlenmeden çalışmak, yeniliğe ve yenilik ışığına koşmak borcumuzdur. Bugün buluşunu yiyip, yarına Hak kerimidir diyen

insanlar Vatanına ve Milletine hizmet edemezler. Sevgili Cumhuriyetimizin yücelmesi için, yükselmemize engel zorluğu yenmeliyiz ... Diye yazmaktadır. Ziraat Md. Cemal

19. Sayıdan Devam

Derginin Adı: Kurtuluş Yolu-Türklük Yoludur

Cilt:1 Sayı: 5-6

Tarih:31 Mayıs-15 Haziran 1926

Beşinci sayıda; birinci sayıdan bu yana devam eden "Dört Kurt" başlıklı yazı devam etmekte olup, iri harflerle basılı olan şu paragraf dikkati çekmektedir:

"Osmanlı İmparatorluğunu sarsan, yıkan, kemiren, birbirleriyle tepişen, boğuşan ve Türk Teceddüt Tarihi Edebiyatı yazarlarının belirttiği YENİÇERİ, ENDURUN, SARAY ve MEDRESE'DİR ." diye devam etmektedir.

Sayfa 84'te ise; İSKİLİP ve TİCARET başlıklı yazı çok ilginç olup;okunup düşünülecek ve bu günümüze kıyaslaması gerekli olduğunu gördüğüm için sizlere sadeleştirerek sunuyorum:

" İskilip'e gelen bir gezgin eskisine nispetle ticaretin gerilediğini görür ve bunu itiraf etmek

zorundadır. Diğer şehirlere nispet edildiğinde ekonomi açısından en cansız ve sönük kalan memleket İskilip'tir. Burada maateessüf (üzülerek belirteyim ki) hayatı iktisadiye (ekonomik hayat)henüz uyanmamış ve uyunmak için bile kıpırdamamıştır. Acaba bundaki sebebin görünmeyen amilleri (yönleri) ne olabilir? İskilip'in coğrafi konumu fena, yoksa para ve iş mi yok? Evet eminim sizden tevcih edilecek su,al? Pek haklısınız diyeceksiniz.

Dört kara kayanın arkasına sıkışmış tepelerin dibinde bir derenin içine yayılıp giden tabii güzelliklerin ruhu okşadığı sevimli memleket, pul gibi para akıtan bir uzuvdan yoksundur. (ticaretten mahrumdur) Maziye göre bu yakınmaların önemi yoktur. Çünkü bu milletin inleye, sızlaya verdiği paralarla havuz başı sefaları yapan nankör sultanlar daldıkları sefadan göz açıp Anadolu'ya bakmazdı. İskilip'te Anadolu'da değil miydi ?... Bu günkü idare bu büyük noksanın telafisi için uğraşıyor. Bu yokluğu kaldırmak için çırpınıyor. Çare ticareti az zamanda, azami seviyeyi yükseltmek, yoksulluğu yok etmektir...

...İskilip yol gibi mühim bir vasıttan (ticareti etkileyen) mahrumdur. Ancak; gelişmemişliğin esası bu değildir. Halktaki uyuşukluk, tembellik, çekemezlik yükselmemizin esas engelidir. Bu da çürümüş, yıpranmış atılması gereken eski zihniyettir. Çorum ve Tosya bir saatlik mesafede olduğu halde onlar gelişmiştir. Çünkü onlarda çalışma, didişme, uğraşma, hayat ve kazanç kaygısı vardır. Bizde ise usanç ve tembellik uyku hakimdir. Mesela; Tosya terakkiye (yeniliğe) koşan halkı iye yükselmektedir. Tosya'nın da yolu yoktur. Ama buna üzülmemektedir. İşte çalışmak gibi asrın biricik refah yolu ticarettir deyip çalışmamaktadırlar... (Yazı Kızılırmak Dergisinden alınmıştır notu vardır)

Sayın okurlar; bu yazıyı Latin harflere çevirirken, biz İskiliplilerin aynı düşünce ve yaşamaya devam etmekte olduğumuzu ve halen kendimizi yenileyemediğimizi üzümlere düşündüm, Yazı şöyle devam ediyor:"...Tosyalılar İskilip pazarına her hafta gelirler. İskilip esnafının ürettiği mamullere (nal, mih, saraciye, keçe, semer, dokuma, mutafiye, ayakkabı vb.) ticaretin kokusunu alan, buldukları yerin feyz ve bereketini

süpüren çekirgeler gibi üşüşürler. Pazar yerine dökülen pekmeze üşüşen arılar misali bu malları alırlar, Çorum, Çankırı, Kastamonu, Tokat, Zile, hatta Kayseri'ye kadar uzanır, alım satım yaparlar. Uyanık fikirli Tosyalılar her şehirde kese ve keselerine göre iş buluyor. Harbi umumiden bu yana çalışan, ticaret erbabının her kese,bilhassa malını üretilip satamayan İskiliplilere örnek olmasını temenni ederiz...

"Sayı: 6 İlan (çerçeve içinde)

"İstanbul Babıali Caddesinde hemşehrimiz Ahmet Akif Beyin ÇİFTÇİ Kütüphanesi, her türlü ziraat kitap ve dergileri ile gazetelerinin ve okul kitaplarının satıldığı yerdir. Ayrıca tarım aletleri satılmaktadır. İhtikarcı Rum ve Ermenilerle alış veriş edenlere bu namuslu müesseseyi tavsiyeyi bir borç biliriz.

Sayfa 94:

Acı Hakikatler başlıklı yazıda: el "Hükmü Minel Galebe. Güçlü olan hükmeder..." diye devam etmekte ve:"... Güçlü olması için her türlü tedbirin alınabilmesi için milli duyguların devamlı beslenmesi ile sağlanır "diye bitmektedir.

Derginin Adı: Kurtuluş Yolu

Cilt:1

Sayı:8

Tarih: 31 Temmuz 1926

Bu sayının birinci sayfasında Cumhuriyet Gazetesinin Milli Eğitim hamlelerinden bahseden yazı dikkate çekilmekte ve Öğretmen Rıfat Rahmi (Arıncı)'nın Türkiye Muallimler Birliğine hitaben yazdığı beş kıtalık şiirinin ilk dördlüğünü sunuyorum:

KALK VE DAVRAN

Hanı senin cehli boğan çelik sesli feryadın,
Hani senin necat sunan hamiyetli ellerin,
Hani senin dağlar yıkan inkılapçı fehadın,
Hani senin nurlar saçan, hayat veren dillerin.

Yazı devam eder.

120. sayfa İskilip'ten haberler ile sayfa devam eder.

“İskilip Yollarında” başlığı altında Çorum Valisi Faiz Bey ve mahiyeti, jandarma komutan, maarif müdürü, Başmühendis Rıza ile Cumartesi günü İskilip'e gelmişler, halk ve bando-mızıka ile Halkevinin önünde karşılaşmışlardır. İlçede o tarihte bando vardır.

Yeni Kaymakamımız İbrahim Beyefendinin gelmekte olduğu otomobil arızalanmış ve kaymakam gecikmiştir.

Vali Beyefendiye, Belediye Reisi Ahmet Bey ve İlçe Jandarma Komutanı Yarbay Kemal Bey

vekalet ederek Hükümet binasını gezdirmişlerdir. Vali ve efradı ilçenin okullarını ve tarihi eserlerini gezmişlerdir. Mebus İsmail Kemal (Alpsar) ve oğulları ilçeye gelmişlerdir.

Sayı :9

15 Ağustos 1926

Kurtuluş Yolu Haberleri:

Bu yıl içinde kesin bitmesi gereken Çorum-İskilip yolu geri kalmıştır. İskilip halkı üzgündür, yok kavuşturur. Bu yolun bitirilmesi validen talep edilmekte, mebuslar ve valinin dikkati çekilmelidir. Denilmekte.

Sayı:10

31 Ağustos 1926

Sayfa 10.

Kurtuluş Yolu haberleri:

Dergimizin yazı kurulundan Rıfat Rahmi ayrılmış ve yerine Misakımilli öğretmeni Yusuf Efendi (Eryılmaz) getirilmiştir.

Belediye Meclisi fakir çocukların elbise alımı için bütçesinden ayırdığı 300 Tl. ile Kurtuluş Yoluna yardım için 100 Tl., ilçenin su yollarına harcamaya karar vermiş ve bu karar halkta üzüntüye sebep olmuş ve irfan ocaklarının yükselmesini önlemiştir. Su yolunun tamiri çok önemlidir ama ilim ve irfan ise yurdumuzun yükselmesi için çok gereklidir. Su tamiri keşfi 22.000 Tl. dir.

Sayı:11

15 Eylül 1926

Sayfa 171

Kurtuluş Yolu haberleri:

Sakarya Zaferi mektebinin inşaatını ikmal için Maarif Müdürü Vekili Vehbi Bey ile Özel İdare Müdürü Reşat Bey ve bir Alman Mimar (!) inşaatın devri satın başlanıcına kadar ne lazımsa noksanlarını tamamlanmasını tespit etmişlerdir.

Ziraat odasının yeniden teşekkülü sonucunda: Şerbetçizade Hacı Ali, Arapzade Nuri,

Gürcüzade Mustafa, Hacı Hasanzade Tahir efendiler oda azalığına seçildiği duyurulmuştur.

Teyyare Cemiyeti Nizamnamesi gereğince, yeniden kurulan İskilip Şu-besine Mal Müdürü Hasan Rüştü, Tahrirat Katibi Nuri, Muallimler Birliğinden Sakarya Zafer Okulu Muallimi Ömer Azmi, Kurtuluş Yolundan Muharririmiz Asım (Yazgan), Ticaret ve Sanayi Odası ile Ziraat Odalarından Baytar Şükrü beyler ihtihap etmişlerdir. Makamı Kaza (Kaymakam) ve Belediye Reisleri tabii üyedir. Kaymakam İbrahim Rüştü Beyin başkanlığında ilk toplantı yapılmış ve Başkanlığa Belediye Reisi Ahmet ve ikinci reisliğe Nuri, muhasipliğe Mal Müdürü seçilmişlerdir.

22, Sayıdan Devam

Dergini,n Adı: Kurtuluş Yolu

Cilt : 1

Sayı :12

Tarih:3,0 Eylül 1926

Sayfa 1,87

KAZA HAVADİSLERİ

Yapılması kararlaştırılan İşkilip Telefon Tesisatının bir yıldan beri kuvveden fiile çıkmasını ümit ederiz. Tosya, Çorum, Osmancık gibi merkezler telefon hatlarını kazamız hududuna kadar uzattıkları halde, buradaki tesisatın yapılmaması ve gecikmesi zaman ve ekonomi bakımından ilçemize çok zararlıdır. Alakalılarından ilgi bekliyoruz.

Yeni yapılmakta olan Sakarya Zaferi mektebinin sıvası, taban ve tavanı tamamıyla bitmiş, çok az işi kalmıştır. Bu irfan yuvasında bu aydan itibaren okumaya başlayacak öğrencileri kutlarız.

Derginin Adı: Kurtuluş Yolu
Cilt :1

Sayı:13

Tarih: 15 Teşrinievvel (Ekim)1926

Sayfa:189

Mebus Münir Bey (Cağıl) ilçemize gelmiştir. Memur ve ahalinin ilk günde ziyaretini kabul etmiş ve iki yıllık eserleri ve mektepleri ve şehri gezmiiştir.

İkinci gün ise, Halk Kütüphanesini ziyaret etmiş ve eksik işlerin ikmalini istemiş, müeala salonumuzda oturmuş ve halkın kitap okuyup okumadığını tetkik etmiştir. Muallimler ve Ziraat Memurları ile fidanlık haline getirilecek numune bahçesinin faydaları konuşulmuştur. Milletvekiline 50 kişilik çay ziyafeti verilmiştir.

Misakımilli'den Yusuf Efendi Kuzuluk Mektebine, Azmımilli'den İsmail Efendi, Satıdüzü Karyesi Mektebine, Bayat Nahiye Mektebi Başmuallimi Azmi Bey Merkez Azmımilli'ye nakil edilmiş ve Sakarya Zaferi Mektebine Osman ve Niyazi beyler tayin edilmiştir.

Derginin Adı: Kurtuluş Yolu

Cilt: 1

Sayı:14

Tarih:31 Ekim 1936

KAZA HABERLERİ

Bu sayının kapağında Mebus Münir ağıl'a verilen çay ziyafeti resmi vardır. Gençliğin yarının büyükleri olduğuna dair Mebus Münir Bey nutuk irat etmiş ve Muallimler Birliğine 50 ve Himaye-i Etfale (ocukların korunması) 37 Tl. Bağışlamıştır.

Kolordu Komutanı Naci Paşa, Vali Faiz Bey, Yozgat Fırka Komutanı ve maiyeti ilçemize gelmişler, okulları ve daireleri gezmişlerdir. Belediyece öğle yemeği verilmiş ve dönmüşlerdir.

İSKİLİP CUMHURİYET BAYRAMININ 3. YILINI KUTLAMAKLA BAHTİYARDIR

Kazamız Tayyare Cemiyetinin kuruluşundan bu yana halkımızın teberrusu (bağışı) 22.000 Tl. olmuş ve bunun 1/3 miktarı cemiyet kasasında korunmuştur. Halkımızın bu aziz hareketi ne kadar övülse azdır.

Üç evladımız Çorum Ziraat Mektebine kabul olmuş, böylece 13 ziraat talebemiz öğrenimine devam etmektedir.

77

Dergimizin kurucusu hemşehrimiz Ziya Bey, İlk Tedrisat Genel Müdürü olmuştur. Tebrik ederiz denilmektedir.
Devam Edecek

Derginin Adı: Kurtuluş Yolu
Cilt :1

Sayı 15

Tarih: 15 Teşrinisani (Kasım) 1926

Sayfa:214

İSKİLİP GENÇLER BİRLİĞİ HAKKINDA MUKALE ÖZETİ

İskilip Gençliğinin Sosyal ve Ekonomik konularda kurdukları birlik çalışmalarına devam etmektedir. Halkın her kesiminden gönül birliği ve İskilip sevgisi ile bir araya gelen bu birlik, Cumhuriyet Bayramında Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal'e, Başbakan İsmet İnönü'ye, Meclis Başkanı Kazım Karabekir'e, Maarif Vekili Necati Beyefendiye tebrik telefonu çekilmiştir. İskilip'in pek çok meselelerine çare arayan bu genç birlikten halkımız ümit vardır.

SAYFA 223 KURTULUŞ HABERLERİ

Mebusumuz İsmail Kemal (Alpsar) Ankara'dan İskilip'e yayında Mühendis Ziya Bey ve İl Başmühendisi Rıza Beyle otomobille gelmiş ilçeyi incelemiş, halkla görüşmüş, Meclisin açılışı için Ankara'ya dönmüştür.

Geçen yıla nazaran bol yağışlar başlamıştır.

Kazamıza gelen ip cambazı Veysel Efendi Tayyare ve Himaye-i Etfal Cemiyetleri ile

memleket Telefon tesisatı menfaati için dört gün icrai sanat etmiştir. Bu seyirden telefon tesisatı için 100 lira toplamıştır.

İskilip'te Cumhuriyetimizi kutlama gecesinde Muallimler Birliği Yeni Sahnede büyük bir müsamere vermişlerdir. Çok taktir toplamışlardır. Muallimler Birliği iki yıldır bu müsamerelerle halkı irşad ve tenvir (bilgi ve aydınlık) için çalışmaktadır. İrfan ordumuzu böyle görmek istiyoruz.

Cumhuriyet Kutlamaları Kale Topçusunun gümbürtüsü ile merasim tam saat 13,00 de Hükümet Meydanında BANDONUN terennüm ettiği İstiklal Marşı'nın söylenmesinden sonra, Belediye, Muallimler ve Gençler namına üç zat tarafından veciz nutuklar irad edildi. Bu nutuklara mukabil Hükümet namına Kaymakam Bey çok belîğ (anlamlı-açık) hitabesiyle bitti.

Bayram sonunda programa göre merasime müteakip ayakta yapılan muayede (bayramlaşma) esnasında top tarakası ve bando sesleri, mektepli nağmeleri, şehrin içinde çalkalandı. Memleket sanki yerinden oynadı. Evler, dükkanlar ve her taraf Bayraklarla süslendi. Cumhuriyet sevgisi ve

sevinci ile İskilip halkı coşmuş, tertip edilen fener alayları ile yeşil taklar altından geçildi. Bu büyük bayramın uzun seneler böyle ağız tadıyla tes'it (kutlama) ve idrak şerefiyle müşerref olmamızı ulu tanrıdan niyaz eyleriz. Denilmektedir.

Cilt:1

Sayı:16,

Tarih:30 Kasım 1926

Sayfa:238-240

Kaza Havadisleri: Kazamızda tesisine başlanan Telefon Tesis ve bilhassa makine Lerin işletilmesi Posta Müfettişi Rıza Bey, fedakarca çalışıyor.

Deneme çalışmaları başarı ile sürmektedir.

Tabakhane Camisi önündeki şadırvanın kuruduğunu, sıvalarının döküldüğünü görüp yazmıştık. Mahalleden Emni Hayrat ve askeri emekli Hacı Akif Beyle, Muhtar Sadık Çavuşun gayret ve delalatleri ile ve tabak esnafı ile mahalle eşrafının destekleriyle Oluklu'dan su getirerek, şadırvanın tamirine başlanmıştır. Cip cip adı verilen bu su hattının ve şadırvanın tamiri için 1500 lira masraf temin etmişlerdir. Tebrik ederiz.

Birkaç yıldır gelecek, gidecek diye beklenen telefon çok şükürler olsun faaliyete geçti. Bahaüddin Nahiye merkezi ile Köprübaşı Karakoluna kadar 60-70 km. lik mevki ye tellerin uzaması bitmek üzeredir. Pek yakında buralarla görüşülecektir. Kuzuluk'tan Çorum'a görüşülecektir. Yakın kazalara göre telefon hizmeti kazamıza çok geç gelmiştir.

Şehitlerin emaneti olan çaresiz çocuklara yardım için kampanya açılmıştır.

Cilt: 1,

Sayı: 1,7

Tarih:1,5 Kanunuevvel (Aralık)1926

Sayfa: ,242

TOSYA İSKİLİP YOLU

,(Hakkında bir yazı özeti. Yazar Ebüsselah Rıfat)

İki memleket arasındaki sosyal ve ekonomik ilişkiler, Tosya buğday, tuz, yumurta, tiftik, deri gibi birçok ihtiyacını İskilip'ten karşılamaktadır. Bu yol açıldığında, Çankırı'dan alışverişini kesecek, bütün ihtiyacını İskilip'ten alacaktır. Tosya kendi

hududu içindeki yolu tamamlamıştır. Elverir ki, İskilip'te kendi hududu içindeki yolu yapsın.

Telefon tesisi hızla devam etmektedir. Kaymakam İbrahim Rüştü Beyefendiye teşekkür ederiz.

İstilip Gençler Birliği İdane Heyetine Dr. Faik, Malmüdürü Hasan, Davavekili Necmeddin, Öğretmen Asım Ömer, İstanbulluoğlu Abdurrahman, Dönmeoğlu Mustafa, Tubuk Yusufoglu Muhammed seçilmişlerdir. Başarılar dileriz.

İskilip Ziraat Dairesi Vekâletince ilga edilmiş, memurlar tayin olmuştur. Diyerek bu sayı son bulmaktadır.

